

Na osnovu člana 19. stav (2) Zakona o Vladi Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, br. 1/94, 8/95, 58/02, 19/03, 2/06 i 8/06) Vlada Federacije Bosne i Hercegovine, na ___ sjednici, održanoj _____ godine, donosi

O D L U K U

O USVAJANJU PROGRAMA RAZVOJA VODNIH USLUGA U FEDERACIJI BOSNE I HERCEGOVINE - PARTNERSTVO I INVESTICIJE -

I

Usvaja se Program razvoja vodnih usluga u Federaciji Bosne i Hercegovine – Partnerstvo i investicije (u daljem tekstu: Program), koji se nalazi u prilogu ove odluke i čini njen sastavni dio.

II

Organi i institucije iz Programa u skladu sa svojim nadležnostima dužni su učestvovati i izvještavati Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva (u daljem tekstu: Federalno ministarstvo) o provođenju Programa.

III

Zadužuje se Federalno ministarstvo da o realizaciji Programa izvještava Vladu Federacije Bosne i Hercegovine.

IV

Ova odluka stupa na snagu narednog dana od dana objavljivanja u „Službenim novinama Federacije BiH“.

V. broj /2026
Sarajevo,

Premijer

Nermin Nikšić, s.r.

PROGRAM

**RAZVOJA VODNIH USLUGA U FEDERACIJI BOSNE I HERCEGOVINE
- PARTNERSTVO I INVESTICIJE -**

Sadržaj

1	Uvod	2
2	A. Regulatorni okvir u sektoru vodnih usluga	10
3	B. Institucionalni okvir za operativnu održivost vodnih usluga.....	16
4	C. Finansiranje u sektoru vodnih usluga.....	19
5.	D. Digitalizacija i modernizacija upravljanja sektorom vodnih usluga	27

Skraćenice

Skraćenica	Značenje
AVP	Agencije za vodna područja
BiH	Bosna i Hercegovina
EU	Evropska unija
FBiH	Federacija Bosne i Hercegovine
FMPVŠ	Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva
FZOFBiH	Fond za zaštitu okoliša Federacije BiH
IFI	Međunarodne finansijske institucije
IPA	Instrumenti predpristupne pomoći
JLS	Jedinica lokalne samouprave
KP	Komunalno preduzeće
MVTEO	Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH
SOG FBiH	Savez općina i gradova FBiH
SSP	Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju
SSPP	Jedinstvena lista infrastrukturnih projekata za sektor životne sredine
SUV FBiH	Strategija upravljanja vodama Federacije BiH
UPKP FBiH	Udruženje preduzeća komunalne privrede FBiH
CISV	Centralni informativni sistem voda
UPOV	Postrojenje za tretman urbanih otpadnih voda
WB	Svjetska banka

Uvod

Vodne usluge koje obuhvataju vodosnabdijevanje, odvodnju i prečišćavanje otpadnih voda, predstavljaju temeljnu javnu funkciju od općeg društvenog interesa. Njihova dostupnost i kvalitet neposredno utiču na zaštitu zdravlja stanovništva, očuvanje okoliša, održivo korištenje vodnih resursa i ukupni društveno-ekonomski razvoj.

Uprkos ulaganjima većim od 500 miliona eura u prethodnoj deceniji, uglavnom kroz podršku međunarodnih finansijskih institucija i bilateralnih partnera, sektor vodnih usluga u BiH i dalje značajno zaostaje za standardima koje propisuje pravna tekovina Evropske unije u oblasti voda. Dostupnost javnih vodnih usluga ostaje ispod regionalnog prosjeka, dok su infrastrukturni gubici i operativne neefikasnosti i dalje izraženi. Otpadne vode se u velikoj mjeri i dalje ispuštaju bez adekvatnog tretmana, što predstavlja ozbiljan pritisak na vodne resurse i okoliš.

Prema raspoloživim podacima, oko 75% stanovništva ima pristup sigurnom vodosnabdijevanju, dok je tek oko 41% povezano na sisteme javne odvodnje. Pristup postrojenjima za prečišćavanje otpadnih voda ima manje od 15% stanovništva, što ukazuje na značajan infrastrukturni i razvojni jaz.

Kvalitet vodnih usluga bilježi kontinuiran pad, uzrokovan prvenstveno pogoršanjem kvaliteta sirove vode uslijed zagađenja, zastarjelom infrastrukturom i visokim nivoima gubitaka u mreži. Neprihodovana voda u prosjeku iznosi oko 59%, a u pojedinim sistemima prelazi i 70%. Nedovoljna ulaganja u održavanje dodatno pogoršavaju stanje, što rezultira čestim prekidima u snabdijevanju i smanjenim kvalitetom usluge za korisnike.

Vodovodna/Komunalna preduzeća (operatori) suočavaju se s ozbiljnim finansijskim izazovima – prihodi od vodnih usluga često nisu dovoljni za pokrivanje osnovnih operativnih troškova, što dovodi u pitanje njihovu dugoročnu održivost. Ovaj problem dodatno je uslovljen slabostima u institucionalnom okviru, neusklađenim regulatornim praksama i ograničenim upravljačkim kapacitetima na lokalnom nivou.

Iako su međunarodni partneri prepoznali važnost sektora i pružili značajnu finansijsku podršku, rezultati su često bili ograničeni zbog nedostatka sistemskih reformi i efikasnog upravljanja. Postojeći model upravljanja ne osigurava adekvatno održavanje infrastrukture niti omogućava puni povrat troškova kroz cijene usluga.

Imajući u vidu navedene izazove, nastavak reforme sektora vodnih usluga predstavlja jedan od ključnih prioriteta u oblasti upravljanja vodama u Federaciji Bosne i Hercegovine. Ovim Programom definišu se reformski pravci i aktivnosti usmjereni na unapređenje institucionalne, finansijske i operativne održivosti sektora, povećanje kvaliteta i dostupnosti vodnih usluga, te postepeno usklađivanje sa standardima Evropske unije u oblasti voda i zaštite okoliša, uz unapređenje ukupnog kvaliteta života građana.

Strateško-planski dokumenti kao osnova za dalji razvoj sektora vodnih usluga

Donošenjem Zakona o vodama Federacije Bosne i Hercegovine 2006. godine započet je proces usklađivanja sektora voda sa standardima Evropske unije, posebno kroz transpoziciju i

implementaciju Okvirne direktive o vodama. Time su postavljeni temelji za dugoročnu reformu upravljanja vodnim resursima i razvoj održivih vodnih usluga u skladu sa evropskim praksama.

U proteklom periodu usvojen je niz ključnih strateško-planskih dokumenata koji su definisali pravac razvoja sektora voda u Federaciji BiH. Među njima se izdvajaju Strategija upravljanja vodama FBiH, planovi upravljanja vodama na vodnim područjima, kao i strateški okvir za usklađivanje propisa sa pravnom stečevinom Evropske unije u oblasti zaštite okoliša (ESAP BiH). Ovim dokumentima jasno je definisan prioritet postizanja dobrog ekološkog stanja vodnih tijela, kao jednog od osnovnih ciljeva evropske vodne politike.

Strateški okvir je dodatno unaprijeđen kroz novu Strategiju zaštite okoliša Federacije BiH, koja snažno integrira upravljanje vodama u širi koncept zaštite okoliša i održivog razvoja. U okviru ove strategije, sektor voda prepoznat je kao jedan od ključnih stubova za postizanje okolišnih ciljeva, sa fokusom na unapređenje kvaliteta voda, smanjenje zagađenja iz komunalnih i industrijskih izvora, razvoj sistema za prečišćavanje otpadnih voda, te jačanje otpornosti na klimatske promjene, uključujući upravljanje rizicima od poplava i suša.

U međuvremenu, regulatorni i strateški okvir dodatno je evoluirao, uz snažniji fokus na integrisano upravljanje vodama, klimatsku otpornost, zaštitu okoliša i unapređenje kvaliteta javnih usluga. Poseban naglasak stavljen je na povećanje dostupnosti vodnih usluga, smanjenje gubitaka u sistemima, te razvoj infrastrukture za prikupljanje i prečišćavanje otpadnih voda, u skladu sa savremenim standardima.

Reformski procesi u sektoru vodnih usluga dodatno su osnaženi kroz šire socioekonomske i razvojne politike, koje prepoznaju značaj sigurnog vodosnabdijevanja, adekvatne odvodnje i zaštite vodnih resursa za javno zdravlje i kvalitet života stanovništva. U tom kontekstu, unapređenje vodnih usluga usmjereno je ka jačanju efikasnosti i finansijske održivosti javnih preduzeća, unapređenju upravljanja i profesionalizaciji sektora, uz postepeno uvođenje principa ekonomične i priuštive usluge.

Strategija razvoja Federacije BiH za period 2021–2027 dodatno potvrđuje značaj vodnih usluga, prepoznajući ih kao ključnu komponentu resursno efikasnog i održivog razvoja. U tom smislu, sektor vodnih usluga postaje jedan od nosilaca zelene tranzicije, sa jasnim ciljem usklađivanja sa standardima Evropske unije, povećanja investicija i jačanja otpornosti na klimatske i okolišne izazove.

U narednom periodu, fokus će biti na ubrzanju implementacije postojećih strateških opredjeljenja kroz konkretne reformske mjere, unapređenje institucionalnog okvira i jačanje partnerskog pristupa, kako bi se osigurala dugoročna održivost i kvalitet vodnih usluga u Federaciji Bosne i Hercegovine.

Pokrivenost stanovništva vodnim uslugama u FBiH

Osiguranje dostupnih, sigurnih i kvalitetnih vodnih usluga predstavlja jedan od ključnih preduslova za očuvanje javnog zdravlja, unapređenje životnog standarda i zaštitu okoliša. U savremenim politikama upravljanja vodama, nivo razvijenosti sektora najčešće se mjeri obuhvatom stanovništva javnim sistemima vodosnabdijevanja, odvodnje i prečišćavanja otpadnih voda, kao osnovnim indikatorima kvaliteta usluga.

Prema raspoloživim planskim i analitičkim dokumentima za period 2022–2027, pokrivenost stanovništva javnim sistemima vodosnabdijevanja u Federaciji BiH bilježi umjeren rast, ali i dalje zaostaje za evropskim prosjekom. Na vodnom području rijeke Save, procjenjuje se da oko 70% stanovništva ima pristup javnim vodovodnim sistemima, što ukazuje na potrebu daljnjih ulaganja, posebno u ruralnim i prigradskim područjima.

U segmentu odvodnje otpadnih voda, stanje je znatno nepovoljnije. Prosječna priključenost stanovništva na javne kanalizacione sisteme na ovom području iznosi oko 30%, pri čemu su ovi sistemi dominantno razvijeni u urbanim centrima. Dodatni izazov predstavlja ograničen obuhvat i kapacitet postojećih postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda. Trenutno je u funkciji nekoliko uređaja, ali većina njih omogućava samo sekundarni tretman, dok je napredni, tercijalni nivo obrade prisutan u ograničenom obimu. Ukupan kapacitet postojećih sistema pokriva približno 14% stanovništva, što jasno ukazuje na značajan jaz u odnosu na zahtjeve zaštite okoliša i standarde Evropske unije.

Čak i u lokalnim zajednicama gdje postoji infrastruktura za prečišćavanje otpadnih voda, kanalizacioni sistemi često nisu dovoljno razvijeni, što ograničava njihov puni funkcionalni učinak. Prosječna priključenost u tim sredinama iznosi oko 50%, što dodatno naglašava potrebu za integrisanim pristupom razvoju vodne infrastrukture.

Na vodnom području Jadranskog mora evidentan je napredak u oblasti vodosnabdijevanja, gdje je priključenost povećana na približno 78%, što predstavlja značajno poboljšanje u odnosu na prethodni period. Međutim, priključenost na sisteme za prečišćavanje otpadnih voda i dalje je ograničena i iznosi oko četvrtine stanovništva, što potvrđuje da infrastrukturni razvoj u ovom segmentu ne prati dinamiku vodosnabdijevanja.

Poseban izazov predstavljaju manja naselja i ruralna područja, gdje je kanalizaciona infrastruktura nedovoljno razvijena ili u potpunosti izostaje. U pojedinim općinama kanalizacioni sistemi su djelimično izgrađeni, ali bez odgovarajućih postrojenja za prečišćavanje, dok u nekim sredinama takvi sistemi još uvijek nisu uspostavljeni. Iako su u toku određeni investicioni ciklusi i projekti izgradnje novih postrojenja, njihov obuhvat i tempo realizacije još uvijek nisu dovoljni da značajnije promijene ukupnu sliku sektora.

Ukupno posmatrano, sektor vodnih usluga u Federaciji BiH karakteriše izražen disbalans između vodosnabdijevanja i odvodnje, kao i nedovoljna razvijenost sistema za prečišćavanje otpadnih voda. Ovi izazovi dodatno naglašavaju potrebu za ubrzanjem reformskih procesa, povećanjem investicija i jačanjem partnerskog pristupa u cilju postizanja održivih i dostupnih vodnih usluga za sve građane.

Glavni cilj u oblasti upravljanja vodama u svakoj zemlji u svijetu jeste osigurati dobre životne uslove i zdravlje stanovništva, te zaštitu voda i okoliša. Uobičajeni pokazatelji opće ocjene zdravstvenog stanja stanovništva, sa gledišta upravljanja vodama su procenat stanovništva priključen na: sisteme javnog vodosnabdijevanja, javno organizovane kanalizacione sisteme i postrojenja za tretman otpadnih voda.

Ključni izazovi u sektoru vodnih usluga u Federaciji BiH

Jedan od osnovnih principa upravljanja vodama u Federaciji BiH jeste osiguranje finansijske održivosti sektora, zasnovane na principu punog pokrivanja troškova. Ovaj pristup podrazumijeva postepeni prelaz ka modelu u kojem prihodi od vodnih usluga omogućavaju ne samo pokrivanje operativnih troškova, već i dugoročno održivo finansiranje razvoja i održavanja infrastrukture. U tom kontekstu, reforma sistema cijena vodnih usluga predstavlja jedan od ključnih prioriteta, uz istovremeno očuvanje priuštivosti za stanovništvo.

Usklađivanje sa zahtjevima evropskog zakonodavstva, posebno u dijelu koji se odnosi na povrat troškova vodnih usluga, dodatno naglašava potrebu za efikasnijim i racionalnijim upravljanjem resursima. Međutim, uvođenje ekonomskih principa u sektor zahtijeva pažljivo balansiranje između investicionih potreba i realnih kapaciteta korisnika, uz prethodno unapređenje operativne efikasnosti pružalaca usluga.

Jedan od ključnih izazova odnosi se na nedovoljnu efikasnost komunalnih preduzeća, koja u velikom broju slučajeva posluju bez jasno definisanih standarda učinka, sistema praćenja rezultata i odgovarajućih upravljačkih mehanizama. Ograničena transparentnost poslovanja, nedovoljno razvijeni kadrovski kapaciteti i neadekvatna organizaciona struktura dodatno otežavaju modernizaciju sektora.

Visok nivo neprihodovane vode, uzrokovan tehničkim gubicima i administrativnim slabostima, predstavlja jedan od najozbiljnijih operativnih problema. Zastarjela infrastruktura, nedovoljna ulaganja u održavanje i izostanak sistemskog upravljanja imovinom dovode do povećanih troškova zahvatanja, tretmana i distribucije vode. Istovremeno, troškovi rada u sektoru često su iznad optimalnih vrijednosti, što dodatno opterećuje finansijsku održivost komunalnih sistema.

U takvim okolnostima, dodatno opterećenje kroz izgradnju nove infrastrukture bez prethodne reforme upravljačkih i finansijskih modela nosi značajan rizik neodrživosti. Dosadašnja iskustva pokazuju da dio realiziranih investicija nije dao očekivane rezultate upravo zbog nedostatka sistemskog pristupa, što ukazuje na potrebu povezivanja infrastrukturnih ulaganja sa dubinskim reformama sektora.

Iako su u proteklom periodu realizirani brojni projekti koji su doprinijeli unapređenju vodne infrastrukture i kvaliteta usluga, njihov uticaj je često bio ograničen na lokalni nivo i nije rezultirao sveobuhvatnom transformacijom sektora. To jasno ukazuje da budući razvoj mora biti zasnovan na integrisanom pristupu koji objedinjuje investicije, institucionalne reforme, jačanje kapaciteta i unapređenje upravljanja.

U narednom periodu, ključni izazov ostaje uspostavljanje efikasnog, transparentnog i finansijski održivog sistema vodnih usluga, koji će biti sposoban odgovoriti na rastuće zahtjeve u oblasti zaštite okoliša, klimatskih promjena i usklađivanja sa standardima Evropske unije, uz primjenu partnerskog pristupa u planiranju i realizaciji reformi.

Unapređenje vodnih usluga u FBiH

Unapređenje sektora vodnih usluga podrazumijeva sveobuhvatan reformski proces koji obuhvata jačanje institucija, modernizaciju infrastrukture i uspostavu efikasnog sistema pružanja održivih, sigurnih i finansijski stabilnih vodnih usluga u lokalnim zajednicama.

Pred nadležnim institucijama u Bosni i Hercegovini i Federaciji BiH nalazi se kompleksan reformski zadatak koji zahtijeva usklađivanje regulatornog okvira, funkcionalno jačanje institucionalne strukture, te uspostavu transparentnih i održivih finansijskih mehanizama. Uz podršku eksperata i razvojnih partnera početkom 2026 godine Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva imenovalo je Radnu grupu koja je provela analizu implementacije Programa reforme sektora vodnih usluga i očekivane finansijske i tehničke podrške postojećeg stanja, uključujući:

Kroz svoj rad Radna grupa identifikovana još uvijek postojeće ključne nedostatke u zakonima, podzakonskim aktima i provedbenim propisima, te predložene mjere za njihovo unapređenje. Poseban akcenat stavljen je na uspostavu jasnih institucionalnih procedura, definisanje odgovornosti i uvođenje sistema praćenja učinka kroz ključne indikatore performansi (benchmarking), procjenu institucionalnih kapaciteta, uključujući analizu postojećih tijela i organizacija u sektoru, uz preporuke za njihovo restrukturiranje, racionalizaciju i jačanje stručnih kapaciteta. Naglasak je stavljen na efikasnije korištenje postojećih kadrovskih resursa u javnom sektoru i izbjegavanje neproduktivnog zapošljavanja, procjenu finansijskog okvira, koja je obuhvatila analizu izvora finansiranja, operativnih troškova i investicionih potreba, te definisanje modela koji omogućavaju dugoročnu finansijsku održivost sektora kroz kombinaciju lokalnih budžeta, kreditnih i grant sredstava i drugih razvojnih izvora.

Realizirane reformske aktivnosti sektora vodnih usluga u Federaciji BiH

Na inicijativu Vlade FBiH i uz podršku međunarodnih partnera, početkom 2022. usvojena su dva ključna dokumenta: Program za unapređenje vodnih usluga u FBiH („SN FBiH“, 14/22) i Metodologija utvrđivanja najniže osnovne cijene vodnih usluga („SN FBiH“, 16/22). Dodatno, Zaključkom Vlade FBiH V. broj: 1000/2023 od 26.07.2023. potvrđeno je opredjeljenje za nastavak reformi u narednom mandatnom periodu, uključujući i pripremu Prednacrtu Zakona o vodnim uslugama FBiH. Program je usmjeren na tri ključna stuba: jačanje regulatornog okvira kroz unapređenje postojećih i donošenje novih propisa, razvoj institucionalnog okvira radi veće operativne održivosti i kapaciteta, te unapređenje finansijskog okvira za održavanje i investicije u vodovodne i kanalizacione sisteme.

Reformske aktivnosti utvrđene u Programu provode se kontinuirano od usvajanja Programa 2022. godine. Pregled ključnih aktivnosti i stanja realizacije zaključno sa januarom 2026. godine, sa fokusom na reformske mjere koje imaju najveći uticaj na održivost sektora vodnih usluga dat je u Informaciji o provedbi programa za unapređenja vodnih usluga u Federaciji BiH i korištenje najavljene finansijske i tehničke podrške. (Aneks I). U ovoj informaciji navedeni su ključni problemi i izazovi u implementaciji Programa, te date preporuke za nastavak unapređenja vodnih usluga i izradu novog Programa u Federaciji BiH. Fokus djelovanja bi trebao biti usmjeren na faznu realizaciju ključnih reformskih procesa, uz istovremeno jačanje operativne provedbe već uspostavljenih instrumenata.

Reformski pravci za unapređenje sektora vodnih usluga u Federaciji BiH

U cilju odgovora na identifikovane izazove, reforma sektora vodnih usluga u Federaciji BiH zasniva se na nizu međusobno povezanih mjera koje obuhvataju regulatorni, institucionalni, finansijski, tehnički i upravljački segment.

1. Reforma sistema cijena i finansijska održivost

Ključni prioritet predstavlja postepeno uvođenje principa punog povrata troškova vodnih usluga, uz jasno definisanu socijalnu komponentu i mehanizme zaštite ranjivih kategorija stanovništva. Tarifna politika treba da obezbijedi stabilne prihode komunalnim preduzećima, podstiče racionalno korištenje vode i omogućava dugoročno finansiranje održavanja i razvoja infrastrukture.

2. Jačanje korporativnog upravljanja komunalnim preduzećima

Neophodno je uvođenje standardiziranih modela upravljanja komunalnim preduzećima, uključujući jasno definirane indikatore uspješnosti, sistem izvještavanja i veću transparentnost poslovanja. Profesionalizacija upravljačkih struktura i depolitizacija operativnog odlučivanja predstavljaju ključne pretpostavke za povećanje efikasnosti sektora.

3. Smanjenje gubitaka i unapređenje efikasnosti sistema

Smanjenje neprihodovane vode ostaje jedan od prioritetnih tehničkih ciljeva. To podrazumijeva ulaganja u rekonstrukciju mreže, uvođenje sistema za detekciju gubitaka, digitalizaciju upravljanja mrežom i uspostavljanje sistemskog upravljanja imovinom (asset management).

4. Optimizacija operativnih troškova i ljudskih resursa

Potrebno je izvršiti racionalizaciju operativnih troškova, uključujući optimizaciju broja zaposlenih u skladu sa stvarnim potrebama sistema i međunarodnim standardima. Istovremeno, neophodno je jačanje kadrovskih kapaciteta kroz obuke, sertifikaciju i uvođenje suvremenih metoda upravljanja u komunalnim preduzećima.

5. Usklađivanje investicija sa reformskim kapacitetom sektora

Buduća infrastrukturna ulaganja moraju biti direktno povezana sa stepenom institucionalne i finansijske spremnosti sistema za njihovo održavanje. Investicioni projekti trebaju biti integrirani u širi reformski okvir kako bi se izbjegla neodrživa rješenja i osigurao dugoročni operativni učinak.

6. Uvođenje sistema praćenja učinka (benchmarking)

Uspostava sistema poređenja učinka komunalnih preduzeća omogućit će kontinuirano praćenje efikasnosti, identifikaciju slabosti i uvođenje korektivnih mjera. Ovaj mehanizam treba da postane osnovni alat za upravljanje sektorom i donošenje odluka zasnovanih na podacima.

7. Digitalizacija i modernizacija upravljanja sektorom

Razvoj digitalnih rješenja u upravljanju vodnim sistemima, uključujući pametna mjerenja, GIS baze podataka i digitalne registre infrastrukture, predstavlja važan korak ka povećanju transparentnosti, efikasnosti i otpornosti sistema.

Opisani reformski proces unapređenja sektora vodnih usluga zasniva se na četiri međusobno povezana stuba:

A. Regulatorni okvir u sektoru vodnih usluga

Novi regulatorni okvir podrazumijeva modernizaciju na prvom mjestu donošenje okvirnog zakona o vodnim uslugama, uz jasno definisanje institucionalnih nadležnosti, procedura i odgovornosti. Poseban fokus stavlja se na uspostavu sistema nadzora i ocjene učinka, zasnovanog na mjerljivim indikatorima, kao i na jačanje mehanizama odgovornosti u slučaju neispunjavanja propisanih obaveza.

B. Institucionalni okvir za operativnu održivost vodnih usluga

Institucionalna reforma usmjerena je na jačanje kapaciteta i funkcionalnosti postojećih institucija, uključujući komunalna preduzeća i nadležna upravna tijela. Ključni element reforme predstavlja restrukturiranje postojećih organizacionih struktura, profesionalizacija upravljanja i uspostava sistema zasnovanog na učinku, efikasnosti i transparentnosti.

C. Finansijski okvir u sektoru vodnih usluga

Finansijski okvir podrazumijeva uspostavu održivog modela finansiranja koji osigurava pokriće operativnih i investicionih troškova. U tom kontekstu, posebno se naglašava primjena Metodologije utvrđivanja najniže osnovne cijene vodnih usluga u FBiH, kao osnove za tarifnu politiku. Istovremeno, uvodi se sistem provjere finansijske održivosti investicija, uključujući analizu priuštivosti, pokrivenosti troškova i usklađenosti sa budžetskim mogućnostima jedinica lokalne samouprave.

Ovaj pristup ima za cilj da spriječi realizaciju infrastrukturnih projekata koji nisu finansijski održivi, te da osigura da sve nove investicije budu u skladu sa realnim kapacitetima lokalnih zajednica i dugoročnim ciljevima sektora.

U okviru finansijskog okvira predviđa se i uspostava Programa podrške finansiranju i praćenju implementacije projekata komunalne infrastrukture, koji će omogućiti identifikaciju i mobilizaciju dodatnih izvora finansiranja. S obzirom na visoke investicione potrebe u sektoru vodosnabdijevanja, odvodnje i prečišćavanja otpadnih voda, oslanjanje isključivo na lokalne budžete i postojeće kapacitete komunalnih preduzeća nije dovoljno za ostvarenje strateških ciljeva.

Zato se predviđa kombinovani model financiranja koji uključuje budžete, razvojne fondove, kreditna i grant sredstva, uz jačanje koordinacije između različitih nivoa vlasti i razvojnih partnera. Finansijska podrška Vlade Federacije BiH bit će usmjerena na infrastrukturne projekte, pri čemu će Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva provoditi transparentne procedure odabira projekata prema unaprijed definiranim kriterijima.

D. Digitalizacija i modernizacija upravljanja sektorom vodnih usluga

Digitalizacija i modernizacija upravljanja sektorom vodnih usluga odnosi se na uvođenje savremenih tehnologija kako bi se poboljšala efikasnost, transparentnost i održivost sistema vodosnabdijevanja i odvodnje. To uključuje primjenu pametnih mjernih uređaja, digitalnih platformi za upravljanje podacima, kao i automatizaciju procesa nadzora i održavanja infrastrukture.

U širem kontekstu, ovakve promjene pomažu u smanjenju gubitaka vode, bržem reagovanju na kvarove i boljem planiranju investicija. Takođe, omogućavaju donosiocima odluka da koriste preciznije podatke za upravljanje resursima, što je posebno važno u uslovima klimatskih promjena i sve većeg pritiska na vodne resurse.

Cilj Programa je i dalje definisanje aktivnosti koje će rezultirati otklanjanjem nedostataka na svim nivoima vlasti u FBiH i unapređenje oblasti vodnih usluga, pružanja podrške reformi sektora vodnih usluga i rada KP, te dostizanje održivosti vodnih usluga i usklađivanje kvaliteta vodnih usluga sa standardima EU.

Organi i institucije nadležne za provođenje aktivnosti iz Programa dužni su učestvovati i izvještavati Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva o provođenju Programa. Federalno ministarstvo će sa Agencijom za vodno područje rijeke Save Sarajevo i Agencijom za vodno područje Jadranskog mora Mostar uz podršku međunarodnih partnera pratiti realizaciju aktivnosti iz Programa.

SAŽETI PRIKAZ

REGULATORNI OKVIR U SEKTORU VODNIH USLUGA		
A	REGULATORNI OKVIR U SEKTORU VODNIH USLUGA	
Oznaka	Naziv aktivnosti	Nadležnost
A1	Provođenje procesa usvajanja Zakona o vodnim uslugama	FMPVŠ, Vlada FBiH, Parlament FBiH uz podršku međunarodnih partnera
A2	Donošenje Uredbe o metodologiji utvrđivanja najniže cijene vodnih usluga	FMPVŠ, Vlada Federacije BiH, uz podršku međunarodnih partnera
A3	Izrada i drugih podzakonskih akata u skladu sa Zakonom o vodnim uslugama FBiH	FMPVŠ, kantonalna ministarstva nadležna za komunalne djelatnosti, po potrebi i kantonalna ministarstva nadležna za vodoprivredu, jedinice lokalne samouprave, komunalna preduzeća, udruženje poslodavaca komunalne privrede FBiH, uz podršku međunarodnih partnera
A4	Usklađivanje kantonalnih propisa o komunalnim djelatnostima sa Zakonom o vodnim uslugama	FMPVŠ, kantonalna ministarstva nadležna za komunalne djelatnosti, po potrebi i kantonalna ministarstva nadležna za vodoprivredu, jedinice lokalne samouprave, komunalna preduzeća, udruženje poslodavaca komunalne privrede FBiH, uz podršku međunarodnih partnera
A5	Usklađivanje odluka o vodosnabdijevanju u JLS (uključujući i odluke o odvodnji otpadnih voda)	Jedinice lokalne samouprave uz podršku međunarodnih partnera
A6	Analiza primjene Zakona o vodama FBiH i podzakonskih akata	FMPVŠ, AVP, kantonalnih ministarstava nadležnih za poslove vodoprivrede, uz podršku međunarodnih partnera
A7	Pokretanje procesa usklađivanja Zakona o vodama FBiH i podzakonskih akata sa EU legislativom – izrada novog zakona	FMPVŠ, AVP, kantonalnih ministarstava nadležnih za poslove vodoprivrede, uz podršku međunarodnih partnera i uključivanje drugih relevantnih aktera
A8	Regulatorni okvir za finansiranje sektora vodnih usluga	FMPVŠ uz podršku međunarodnih partnera i uključivanje drugih relevantnih aktera
B	INSTITUCIONALNI OKVIR ZA OPERATIVNU ODRŽIVOST VODNIH USLUGA	
B1	Razvoj mehanizma za implementaciju CISV i razvoj kapaciteta nadležnih tijela	AVP, FMPVŠ, JLS, KP
B2	Pilotiranje benchmarkinga i promocija aplikacije (40 vodnih operatera)	FMPVŠ, AVP, UPKP, JLS, KP
B3	Razvoj i jačanje kapaciteta institucija – posredničko tijelo FBiH a) uspostava tijela b) uspostava ISPP	FMPVŠ, FZOFBiH, AVP, JLS, KP, SOG i UPKG
C	FINANSIRANJE U SEKTORU VODNIH USLUGA	

C1	Javna infrastruktura za pružanje vodnih usluga a) popis b) vrednovanje	JLS, KP, FMPVŠ, uz podršku međunarodnih partera
C2	Razvoj sistema vodosnabdijevanja s optimalnim rješenjima za JLS-ove, efikasnom distributivnom mrežom i zdravstveno ispravnom vodom za piće a) Unaprijeđeno upravljanje neprihodovanom vodom b) Optimizacija sistema za vodosnabdijevanje u okviru JLS-ova (mjera 1.3.1. SUV 2022-2032)	FMPVŠ, JLS, uz podršku međunarodnih partera
C3	Unapređenje sistema obračuna vodnih usluga	FMPVŠ, JLS, KP, uz podršku međunarodnih partera
C4	Mapiranje dostupnih ekonomskih instrumenata i priprema koncepta primjene	FMPVŠ, FMF, FZOFBiH, međunarodne finansijske institucije
C5	Uspostavljanje specijalističkih timova za podršku projektima u sektoru vodnih usluga	FMPVŠ, FMF, JLS
D	DIGITALIZACIJA I MODERNIZACIJA UPRAVLJANJA SEKTOROM VODNIH USLUGA	
D1	Priprema Smjernica za izradu studija izvodljivosti sa metodologijom i izvorom relevantnih podataka	FMPVŠ, AVP, JLS, uz podršku međunarodnih partnera
D2	Izrada Smjernica za izradu saglasnosti za priključak na kanalizacionu mrežu i Vodiča za odabir tehnologija obrade mulja	FMOiT, FMPVŠ, AVP, JLS, KP, uz podršku međunarodnih partnera
D3	Priprema Smjernice za izradu poslovnih planova komunalnih preduzeća	FMPVŠ, UPKP, KP uz podršku međunarodnih partnera
D4	Procjena utjecaja propisa putem sukcesivnog transponovanja zahtjeva EU direktiva u relevantni regulatorni okvir u FBiH na obim poslova i troškove sektora kao i cijenu vodnih usluga	FMPVŠ, FMOIT, uz podršku međunarodnih partera
D5	Izrada Programa za smanjenja neprihodovane vode u FBiH	FMPVŠ, UPKP, KP uz podršku međunarodnih partera

A. REGULATORNI OKVIR U SEKTORU VODNIH USLUGA

Oznaka	Aktivnost	Nadležnost	Vremenski okvir	Procjena rizika	Rezultat	Potrebna sredstva (+izvor)
A1	Provođenje procesa usvajanja Zakona o vodnim uslugama FBiH	FMPVŠ, Vlada FBiH, Parlament FBiH	M0–M24	<ul style="list-style-type: none"> koordinacija sa kantonima nedostavljanje mišljenja nadležnih institucija 	Zakon o vodnim uslugama stupio na snagu.	Osigurana podrška MEG3 Projekta, nema finansijskog troška iz Budžeta FBiH
	<p>Obrazloženje:</p> <p>Prednacrt Zakona o vodnim uslugama izrađen je nakon provedene procjene uticaja propisa za oblast vodnih usluga. Nakon izrade Prednacrta ovog Zakona provedena je javna rasprava u kojoj su učestvovalе zainteresovane institucije (na svim nivoima u FBiH, uključujući i institucije čiji su predstavnici bili članovi ove Radne grupe), a isti je dostavljen i na mišljenje nadležnim institucijama Vlade FBiH, radi utvrđivanja Nacrta od strane Vlade Federacije BiH. U toku 2024 i 2025 održano je nekoliko sastanaka sa predstavnicima kantona i vodovodnih preduzeća. Trenutno je proces u zastoju, te se uz podršku međunarodnih faktora koordinira konačan dogovor oko nastavka ovih aktivnosti.</p> <p>Proces usvajanja Zakona o vodnim uslugama predstavlja važan dio reforme sektora voda i povezan je sa obavezama Bosne i Hercegovine u okviru Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju sa Evropskom unijom (SSP), koji predviđa postepeno usklađivanje zakonodavstva sa EU acquis. Uspostavljanje modernog regulatornog okvira u sektoru vodnih usluga također predstavlja važan preduslov za korištenje sredstava iz EU Instrumenta pretpristupne pomoći (IPA) i drugih međunarodnih fondova namijenjenih razvoju infrastrukture i zaštiti okoliša.</p> <p>Usvajanje Zakona o vodnim uslugama ključno je za uspostavljanje modernog regulatornog okvira koji će omogućiti efikasnije upravljanje sektorom, unaprijediti kvalitet usluga i osigurati dugoročnu finansijsku održivost vodnih sistema.</p>					
A2	Donošenje Uredbe o metodologiji utvrđivanja najniže cijene vodnih usluga	FMPVŠ, Vlada FBiH	M0–M24 (kontinuirana implementacija)	<ul style="list-style-type: none"> nedovoljna spremnost pojedinih JLS i KP za primjenu metodologije otpor prema primjeni nove metodologije za obračun cijene vodnih usluga nedovoljni administrativni kapaciteti KP 	Uredba stupila na snagu, prihvaćen standardizovan model izračuna cijene vodnih usluga.	MEG3, prema opredjeljenju JLS budžet JLS (djelimično subvencioniranje cijene vodnih usluga za ugrožene kategorije stanovnika)

Oznaka	Aktivnost	Nadležnost	Vremenski okvir	Procjena rizika	Rezultat	Potrebna sredstva (+izvor)
	<p>Obrazloženje:</p> <p>Vlada Federacije BiH je 2022 godine donijela Odluku o Metodologiji utvrđivanja najniže cijene vodnih usluga, kao preporučeni dokument za kantone i jedinice lokalne samouprave. Uz podršku MEG Projekta do sada su provedene aktivnosti promocije ove Metodologije u svim kantonima Federacije BiH, izrađene su smjernice za njenu primjenu te razvijen tarifni model za izračun cijena vodnih usluga, a više od 60 vodovodnih preduzeća prošlo je obuku za korištenje ovih alata.</p> <p>Primjena metodologije utvrđivanja cijene vodnih usluga usklađena je sa principima Okvirne direktive o vodama EU (Directive 2000/60/EC) koja propisuje primjenu načela povrata troškova vodnih usluga (cost recovery principle), uključujući ekološke i resursne troškove, te načela „zagađivač plaća“ (polluter pays principle). Ovi principi predstavljaju temelj evropskog sistema upravljanja vodama i obavezni su dio procesa usklađivanja zakonodavstva Bosne i Hercegovine sa pravnom stečevinom EU. Primjena metodologije također je u skladu sa preporukama međunarodnih finansijskih institucija, posebno Svjetske banke (World Bank), Evropske investicione banke (EIB) i Evropske banke za obnovu i razvoj (EBRD), koje u svojim projektima u sektoru voda zahtijevaju uspostavljanje transparentnih tarifnih sistema i finansijsku održivost komunalnih preduzeća (operatera) kao osnovni preduslov za finansiranje infrastrukturnih projekata.</p> <p>Primjena metodologije predstavlja ključni korak u uspostavljanju transparentnog i ekonomski održivog sistema određivanja cijena vodnih usluga, jer omogućava realno planiranje troškova, pokrivanje operativnih i investicionih troškova infrastrukture te dugoročnu finansijsku održivost operatera.</p>					
	Izrada i drugih podzakonskih akata u skladu sa Zakonom o vodnim uslugama FBiH	FMPVŠ	M0–M12 (nakon usvajanja zakona)	<ul style="list-style-type: none"> eventualno nedostavljanje mišljenja nadležnih institucija. 	Izrađeni i usvojeni podzakonski akti	Podrška MEG3 Projekta, finansijski trošak aktivnosti se odnosi samo na eventualni rad radnog tijela FMPVŠ koje bi se formiralo za realizaciju ove aktivnosti
A3	<p>Obrazloženje:</p> <p>Izrada podzakonskih akata će pratiti dinamiku procesa usvajanja Zakona o vodnim uslugama. Dosadašnje aktivnosti uključuju promociju metodologije i početne aktivnosti na usklađivanju regulatornog okvira, dok je potpuna implementacija uslovljena usvajanjem novog zakona o vodnim uslugama.</p> <p>Pored Uredbe o metodologiji utvrđivanja osnovne cijene vodnih usluga, koju donosi Vlada FBiH, predviđeno je i da federalni ministar poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva donese Pravilnik o analizi poslovanja operatora i informacionom sistemu za analizu poslovanja operatora.</p> <p>Ovaj proces je u skladu sa principima EU Better Regulation Agenda, koji podrazumijevaju jasne i primjenjive regulatorne okvire, kao i sa preporukama međunarodnih razvojnih institucija koje naglašavaju važnost regulatorne stabilnosti za dugoročno planiranje infrastrukturnih investicija.</p>					

Oznaka	Aktivnost	Nadležnost	Vremenski okvir	Procjena rizika	Rezultat	Potrebna sredstva (+izvor)
	Podzakonski akti imaju ključnu ulogu u operativnoj provedbi zakonskih rješenja, jer omogućavaju jedinstvenu primjenu pravila u sektoru vodnih usluga i harmonizaciju kantonalnih propisa.					
A4	Usklađivanje kantonalnih zakona o komunalnim djelatnostima sa Zakonom o vodnim uslugama	kantonalna ministarstva, JLS, FMPVŠ	Nakon stupanja na snagu Zakona o vodnim uslugama	<ul style="list-style-type: none"> spor proces usklađivanja kantonalnih propisa 	Usklađeni kantonalni zakoni o komunalnim djelatnostima.	eventualno kantonalni budžeti, MEG3 Projekat FMPVŠ
	<p>Obrazloženje:</p> <p>Izrada podzakonskih akata i usklađivanje kantonalnih propisa u oblasti komunalnih djelatnosti predstavlja ključni korak u harmonizaciji regulatornog okvira sa standardima Evropske unije i osiguravanju jedinstvene primjene propisa u sektoru vodnih usluga. Ovaj proces je u skladu sa principima EU Better Regulation Agenda, koji podrazumijevaju jasne i primjenjive regulatorne okvire, kao i sa preporukama međunarodnih razvojnih institucija koje naglašavaju važnost regulatorne stabilnosti za dugoročno planiranje infrastrukturnih investicija.</p>					
A5	Usklađivanje odluka o vodosnabdijevanju u JLS (uključujući i odluke o odvodnji otpadnih voda)	JLS	M0+M12 nakon stupanja na snagu Zakona o vodnim uslugama	<ul style="list-style-type: none"> rizik za JLS koje nisu prošle projektni ciklus i primjenu alata kao sastavnog dijela Zakona o vodnim uslugama. zastarjelost postojećih odluka o vodosnabdijevanju i odvodnji otpadnih voda 	Usklađene/inovirane odluke o pružanju vodnih usluga, prilagođene potrebama svake JLS u FBiH	Nema dodatnog troška iz Budžeta FBiH
	<p>Obrazloženje:</p> <p>U procesu provođenja prethodne sveobuhvatne procjene uticaja i kroz proces izrade Programa reforme sektora vodnih usluga i očekivane finansijske i tehničke pomoći i u pripremi za izradu Zakona o vodnim uslugama, te kroz rad na terenu neposredno sa JLS i komunalnim preduzećima utvrđeno je da odluke o pružanju vodnih usluga u JLS su uglavnom zastarjele i nisu inovirane u prethodnih 20 i više godina. Također, Prednacrt Zakona o vodnim uslugama predvidio je okvir i sadržaj ovih odluka uz mogućnost da JLS samostalno u odnosu na svoje okolnosti dopune i odluke prilagode svojim potrebama i okolnostima, kao i stanju u oblasti vodnih usluga.</p>					

Oznaka	Aktivnost	Nadležnost	Vremenski okvir	Procjena rizika	Rezultat	Potrebna sredstva (+izvor)
A6	Analiza primjene Zakona o vodama FBiH i podzakonskih akata	FMPVŠ	kontinuirana aktivnost	<ul style="list-style-type: none"> obim aktivnosti i eventualnih izazova u utvrđivanju ključnih elemenata primjene Zakona o vodama 	Analiza izrađena	Nema dodatnog troška iz Budžeta FBiH
	<p>Objasnenje:</p> <p>Analiza primjene postojećeg Zakona o vodama FBiH bi omogućila ocjenu učinkovitosti primjene, probleme u primjeni norme i ocjenu stepena provedbe ključnih odredbi postojećeg Zakona.</p> <p>Analiza primjene Zakona o vodama i podzakonskih akata ima za cilj identifikaciju regulatornih nedostataka i prepreka koje utiču na funkcionisanje sektora vodnih usluga, te predstavlja osnovu za eventualne izmjene zakonodavstva i usklađivanje sa evropskim standardima upravljanja vodama.</p> <p>Analiza primjene Zakona o vodama FBiH povezana je sa procesom usklađivanja zakonodavstva Bosne i Hercegovine sa EU Okvirnom direktivom o vodama (2000/60/EC), kao i sa drugim relevantnim direktivama EU u sektoru voda, uključujući: Direktivu o komunalnim otpadnim vodama (91/271/EEC), Direktivu o vodi za piće (EU) 2020/2184, Direktivu o upravljanju rizicima od poplava (2007/60/EC).</p> <p>Ove direktive zahtijevaju integrisano upravljanje vodnim resursima, jasno definisane institucionalne nadležnosti, efikasne mehanizme planiranja investicija i adekvatne sisteme monitoringa kvaliteta voda. Analiza će također uzeti u obzir preporuke OECD Principles on Water Governance koje naglašavaju potrebu za jasnim institucionalnim okvirima, koordinacijom između nivoa vlasti i transparentnim upravljanjem vodnim resursima.</p>					
A7	Pokretanje procesa usklađivanja Zakona o vodama FBiH i podzakonskih akata sa EU legislativom – izrada novog zakona	FMPVŠ	kontinuirana aktivnost	<ul style="list-style-type: none"> veliki obim aktivnosti, spremnost aktera na promjene 	Novi Zakon o vodama izrađen	Eventualni trošak iz budžeta institucija za predstavnike članova radne grupe za izradu Zakona, osigurana podrška MEG3 Projekta,
	<p>Objasnenje:</p> <p>Kantoni trebaju u roku od jedne godine od dana usvajanja akta o Metodologiji, pokrenuti aktivnosti na usklađivanju zakona o komunalnim djelatnostima i drugih akata.</p>					
A8	Regulatorni okvir za finansiranje sektora vodnih usluga – procjena uticaja propisa	FMPVŠ, u skladu sa obuhvatom politike koja se	M0+M36	<ul style="list-style-type: none"> veliki obim aktivnosti, spremnost aktera na promjene 	Provedena sveobuhvatna procjena uticaja propisa i izrađen	Eventualni trošak iz budžeta institucija za predstavnike članova

Oznaka	Aktivnost	Nadležnost	Vremenski okvir	Procjena rizika	Rezultat	Potrebna sredstva (+izvor)
	i moguća izrada Zakona o finansiranju sektora vodnih usluga	definiše u oblasti vodnih usluga			Zakon o finansiranju sektora vodnih usluga	radne grupe za izradu Zakona, osigurana podrška MEG3 Projekta,
<p>Objasnenje:</p> <p>Razvijanje sektora vodnih usluga zahtijeva obezbjeđenje konstantnog izvora finansiranja, ali i utvrđivanje uslova za njihovo ostvarivanje i plasman, Iz ovog razloga FBiH bi trebala donijeti Zakon o finansiranju sektora vodnih usluga kako bi se osiguralo stabilno, transparentno i održivo upravljanje ovim ključnim resursom. Trenutni sistem često karakterišu neujednačeni izvori finansiranja, nedovoljna ulaganja u infrastrukturu i slaba koordinacija između nadležnih institucija. Jedinstven zakon bi omogućio jasna pravila za prikupljanje i raspodjelu sredstava, unaprijedio kvalitet vodnih usluga za građane i privredu te olakšao pristup međunarodnim fondovima i investicijama za razvoj i modernizaciju vodnog sektora.</p>						

B. INSTITUCIONALNI OKVIR ZA OPERATIVNU ODRŽIVOST VODNIH USLUGA

Oznaka	Aktivnost	Nadležnost	Vremenski okvir	Procjena rizika	Rezultat	Potrebna sredstva (+izvor)
	Razvoj mehanizma za implementaciju CISV i razvoj kapaciteta nadležnih tijela	AVP, FMPVŠ, JLS, KP	M0–M36	<ul style="list-style-type: none"> nedostavljanje podataka od KP nedovoljna IT infrastruktura 	Funkcionalan benchmarking sistem za KP.	Osigurana podrška MEG3 Projekta
B1	<p>Objasnenje:</p> <p>Centralni informacijski sistem voda (CISV) uspostavljen je s ciljem prikupljanja i razmjene podataka o vodnim resursima i komunalnoj infrastrukturi, te praćenja implementacije vodnih direktiva EU. U prethodnom periodu izrađena je lista podataka i indikatora uspješnosti vodovodnih preduzeća, a u toku je razvoj softverske platforme za prikupljanje i analizu podataka.</p> <p>Razvoj CISV sistema povezan je sa zahtjevima EU zakonodavstva u oblasti voda, posebno sa obavezama monitoringa i izvještavanja koje proizilaze iz EU Water Framework Directive (2000/60/EC). EU zakonodavstvo zahtijeva uspostavljanje integrisanih informacijskih sistema za prikupljanje i obradu podataka o vodnim resursima, kvalitetu voda i radu infrastrukturnih sistema. Takvi sistemi omogućavaju transparentno izvještavanje prema Evropskoj komisiji i efikasno planiranje upravljanja vodnim resursima.</p>					

Oznaka	Aktivnost	Nadležnost	Vremenski okvir	Procjena rizika	Rezultat	Potrebna sredstva (+izvor)
	Razvoj ovog sistema omogućava uvođenje benchmarkinga u sektoru vodnih usluga, unapređenje transparentnosti poslovanja komunalnih preduzeća i donošenje odluka zasnovanih na pouzdanim podacima.					
B2	a) Pilotiranje benchmarkinga i promocija aplikacije (40 vodnih operatera)	AVP, FMPVŠ, JLS, KP	M0–M24	<ul style="list-style-type: none"> slab interes operatera 	Benchmarking primijenjen kod najmanje 40 operatera.	Osigurana podrška MEG3, Svjetska banka
	<p>Objasnenje:</p> <p>Benchmarking komunalnih preduzeća ima za cilj unapređenje efikasnosti poslovanja, praćenje rezultata reformskih mjera i bolje planiranje investicija u sektoru vodnih usluga. U prethodnom periodu razvijeni su indikatori uspješnosti i pokrenut proces izrade softverske platforme za prikupljanje podataka o radu komunalnih preduzeća.</p> <p>Primjena benchmarkinga u sektoru vodnih usluga u skladu je sa praksom koja se primjenjuje u brojnim državama Evropske unije i preporučena je od strane međunarodnih organizacija poput OECD, Svjetske banke i International Water Association (IWA). Benchmarking omogućava poređenje performansi komunalnih preduzeća kroz standardizovane indikatore, uključujući efikasnost poslovanja, gubitke vode, kvalitet usluga i finansijsku održivost operatera.</p> <p>Pilotiranje sistema omogućava testiranje funkcionalnosti platforme i promoviranje primjene benchmarkinga kao alata za unapređenje upravljanja vodnim uslugama.</p>					
B3	Razvoj i jačanja kapaciteta institucija – Tijelo za provođenje projekata	FMPVŠ, FZO, AVP, JLS, KP, SOG i UPKG	M0–M36	<ul style="list-style-type: none"> nedovoljni kapaciteti za programiranje, identifikaciju, formulaciju i implementaciju i nadzor nad provedbom 	povećan broj pripremljenih i realizovanih infrastrukturnih projekata vodnih usluga	finansiranih iz međunarodnih izvora
	b) Uspostava tijela Uspostava ISPP	<p>Objasnenje:</p> <p>Cilj ove mjere je da se osigura značajnije korištenje fondova EU i drugih međunarodnih fondova dostupnih za zaštitu okoliša i komplementarne sektore, odnosno da se uz plansko i dogovorno sufinansiranje projekata iz domaćih izvora, između ostalih, poveća i realizacija projekata u sektoru vodnih usluga u FBiH.</p>				

Oznaka	Aktivnost	Nadležnost	Vremenski okvir	Procjena rizika	Rezultat	Potrebna sredstva (+izvor)
	<p>U Federalnoj strategiji zaštite okoliša 2022–2032, Prioritet 7.7 (finansijska održivost sektora okoliša) navodi da sektor zaštite okoliša u FBiH ima stabilne, predvidive i namjenski korištene izvore finansiranja, uz jaču primjenu postojećih i uvođenje novih ekonomskih instrumenata i predviđa mjere: efikasne i sveobuhvatne provedbe postojećih ekonomskih instrumenata za okoliš, uvođenje novih inovativnih i poticajnih ekonomskih mehanizama za finansiranje zaštite okoliša, korištenje fondova EU i drugih međunarodnih fondova dostupnih za zaštitu okoliša i komplementarne sektore. Nastavno, strategijom su prepoznata slijedeća okvirna područja djelovanja:</p> <p>1) Uspostava/imenovanje tijela za provođenje projekata iz oblasti zaštite okoliša, ocjenjenog od značaja za stvaranje efikasnih i adekvatnih kapaciteta za apsorpciju trenutno raspoloživih i budućih dostupnih, kao i EU strukturnih fondova, kao i od velike važnosti za donosioce odluka u zemlji, kako bi na vrijeme prepoznali jačanje institucionalnih i administrativnih kapaciteta za upravljanje EU fondovima kao prioritet svoje politike.</p> <p>2) Uspostava informacionog sistema za prijavu projekata i partnera s nivoa BiH (ISPP) i upravljanje međunarodnim projektima. Ovo podrazumijeva da se u Fondu za zaštitu okoliša Federacije BiH uspostavi online sistem (e-servis) za identifikaciju projekata, uvid u prijavu, praćenje i izvještavanje o realizaciji projekata s ciljem unapređenja nivoa usluga i efikasnosti međuinstitucionalne koordinacije u svrhu povećanja apsorpcijskih kapaciteta za prijavu i upravljanje EU i drugim međunarodnim projektima.</p> <p>Kroz projekte međunarodne podrške, posebno kroz MEG program, u prethodnom periodu jačani su kapaciteti jedinica lokalne samouprave i komunalnih preduzeća za pripremu i implementaciju infrastrukturnih projekata. Dalji razvoj kapaciteta za pripremu i implementaciju infrastrukturnih projekata zaštite okoliša predstavlja ključni element za korištenje sredstava iz međunarodnih fondova, uključujući: EU IPA fondove, EIB i EBRD kredite, World Bank investicione projekte i preduvjet je za efikasnije korištenje domaćih i međunarodnih finansijskih izvora, kvalitetniju pripremu projektne dokumentacije i uspješniju realizaciju projekata i u sektoru vodnih usluga, za što je zasigurno potrebna podrška i koordinacija resornih institucija svih nivoa.</p> <p>FMPVŠ će biti i prvi kontakt u komuniciranju sa međunarodnim finansijskim institucijama koje bi mogle ponuditi programe financiranja za projekte koji doprinose poboljšanju pružanja vodnih usluga. FZO se treba uključiti uvezivanjem institucija i razmjenom informacija kroz ISPP čije vođenje je zadužen i u dijelu podrške projektima kroz eventualno sufinansiranje međunarodnih programa i projekta, te zajedno sa AVP pružanjem tehničke podrške za pripremu i provođenje međunarodnih projekta. Za promociju dobrih praksi JLS i KP iz BiH, posebno bi se angažirali SOG FBiH i UPKG FBiH.</p>					

C. FINANSIRANJE U SEKTORU VODNIH USLUGA

Oznaka	Aktivnost	Nadležnost	Vremenski okvir	Procjena rizika	Rezultat	Potrebna sredstva (+izvor)
C1	Javna infrastruktura za pružanje vodnih usluga <ul style="list-style-type: none"> • popis • vrednovanje 	JLS, KP, FMPVŠ, UPKP	M0–M24	<ul style="list-style-type: none"> • nedostatak dokumentacije • neuređeni vlasnički odnosi 	Popis i vrednovanje javne infrastrukture za vodne usluge.	JLS, kantonalni budžeti
	<p>Objasnenje:</p> <p>Značajan dio komunalne infrastrukture koja se koristi za pružanje vodnih usluga trenutno nije evidentiran u knjigama stalnih sredstava komunalnih preduzeća, što otežava obračun amortizacije i planiranje investicija. Dosadašnje aktivnosti ukazale su na potrebu sistemskog rješavanja pitanja evidentiranja infrastrukture i uspostavljanja jasnog modela upravljanja imovinom.</p> <p>Evidentiranje infrastrukture i procjena njene vrijednosti usklađeni su sa međunarodnim standardima finansijskog upravljanja javnom infrastrukturom i predstavljaju važan element upravljanja javnom imovinom. Ovaj proces je u skladu sa preporukama IMF Public Investment Management Assessment (PIMA) metodologije i smjernicama Svjetske banke za upravljanje infrastrukturnom imovinom u sektoru voda.</p> <p>Popis i procjena vrijednosti infrastrukture omogućavaju tačan obračun amortizacije, planiranje zamjene dotrajale infrastrukture i povećanje finansijske održivosti vodovodnih sistema.</p>					
C2	Razvoj sistema vodosnabdijevanja s optimalnim rješenjima za JLS-ove, efikasnom distributivnom mrežom i zdravstveno ispravnom vodom za piće	FMPVŠ, JLS	M0–M60	<ul style="list-style-type: none"> • nedovoljna sredstva za implementaciju 	Usvojen Program za smanjenje neprihodovane vode u FBiH	Svjetska banka, JLS, Kantonalni budžet, FZOFBiH

Oznaka	Aktivnost	Nadležnost	Vremenski okvir	Procjena rizika	Rezultat	Potrebna sredstva (+izvor)
	a) Unaprijeđeno upravljanje neprihodovanom vodom b) Optimizacija sistema za vodosnabdijevanje u okviru JLS-ova (mjera 1.3.1. SUV 2022-2032)					
<p>Obrazloženje:</p> <p>Cilj mjere je izraditi Planove unaprjeđenja i razvoja tehničko-operativnih aspekata usluga vodosnabdijevanja u urbanim i ruralnim dijelovima u Federaciji BiH.</p> <p>Okvirna područja djelovanja podijeljena su u dvije grupe:</p> <p>a) Unaprijeđeno upravljanje neprihodovanom vodom</p> <p>a1) Izraditi Planove smanjenja i/ili kontrole neprihodovane vode, projekcije neprihodovane vode za najmanje naredne tri godine (u okviru poslovnih planova, a u skladu s metodologijom utvrđivanja najniže osnovne cijene vodnih usluga u Federaciji BiH), te dugoročne ciljne vrijednosti i očekivano vrijeme njihovog dostizanja</p> <p>a2) Izvršena sanacija, zamjena i izgradnja nove infrastrukture, te poboljšano administrativno upravljanje neprihodovanom vodom</p> <p>b) Optimizacija sistema za vodosnabdijevanje u okviru JLS-ova</p> <p>b1) Izraditi master planove vodosnabdijevanja JLS-ova uz prethodne procjene isplativosti investicija potrebnih za optimizaciju sistema</p> <p>b2) Izvršiti okrupnjavanje vodovodnih poduzeća (gdje se pokaže opravdano) u Federaciji BiH ili proširenje centralnih sistema na suburbana područja ili priključenje ruralnih područja na centralni sistem vodosnabdijevanja.</p>						

Oznaka	Aktivnost	Nadležnost	Vremenski okvir	Procjena rizika	Rezultat	Potrebna sredstva (+izvor)
C3	Unapređenje sistema obračuna vodnih usluga a) uspostava ekonomskih instrumenata b) redefiniranje tarifnog sistema i pouzdane procjene isplativosti investicija	FMPVŠ, JLS, KP	M0–M36	<ul style="list-style-type: none"> nedovoljni projektni kapaciteti za programiranje, identifikaciju, formulaciju i implementaciju i nadzor nad provedbom 	Program izrađen Nakon toga pristupiti osiguranju sredstava za izgradnju komunalne infrastrukture zahtijevane na putu ka EU	Nema troška iz Budžeta FBiH
	<p><u>Objasnenje:</u></p> <p>Federalnoj strategiji zaštite okoliša 2022–2032, Prioritet 7.7 (finansijska održivost sektora okoliša) navodi da sektor zaštite okoliša u FBiH ima stabilne, predvidive i namjenski korištene izvore finansiranja, uz jaču primjenu postojećih i uvođenje novih ekonomskih instrumenata i predviđa mjere: efikasne i sveobuhvatne provedbe postojećih ekonomskih instrumenata za okoliš, uvođenje novih inovativnih i poticajnih ekonomskih mehanizama za finansiranje zaštite okoliša, korištenje fondova EU i drugih međunarodnih fondova dostupnih za zaštitu okoliša i komplementarne sektore.</p> <ol style="list-style-type: none"> Kreiranje novih ekonomskih instrumenata za zaštitu okoliša, odnosno za održivost vodnih usluga vodeći računa o socijalnim i marginaliziranim grupama. Unapređenje postojećih i uvođenje novih revolving fondova, subvencija i dr. mehanizama za oblast zaštite okoliša, odnosno vodnih usluga tamo gdje je to moguće Uključivanje privrede/privatnog sektora u prikupljanje sredstava (fund-raising) za projekte zaštite okoliša, odnosno vodnih usluga <p>Cilj je analizirati opravdanost redefiniranja sistema posebnih vodnih naknada i dati prijedloge unapređenja stepena prikupljenih sredstava, te planirati osiguravanje primjene načela potpunog pokrivanja operativnih troškova, troškova održavanja i investicijskih troškova za razvoj kroz minimalnu cijenu vodnih usluga</p>					

Oznaka	Aktivnost	Nadležnost	Vremenski okvir	Procjena rizika	Rezultat	Potrebna sredstva (+izvor)
	<p>Okvirna područja djelovanja su:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Primijeniti metodologiju utvrđivanja najniže osnovne cijene vodnih usluga u JLS-ovima i KP-ovima/KJKP-ovima • Izraditi Studije izvodivosti za nove investicije u komunalnu infrastrukturu u JLS-ovima <p>Kroz projekte međunarodne podrške, posebno kroz MEG program, u prethodnom periodu jačani su kapaciteti jedinica lokalne samouprave i komunalnih preduzeća za pripremu i implementaciju infrastrukturnih projekata.</p> <p>Dalji razvoj kapaciteta omogućava efikasnije korištenje domaćih i međunarodnih finansijskih izvora, kvalitetniju pripremu projektne dokumentacije i uspješniju realizaciju projekata u sektoru vodnih usluga.</p>					
	Mapiranje dostupnih ekonomskih instrumenata i priprema koncepta primjene	FMPVŠ, AVP, FMF, JLS	M0–M24	• nedostatak koordinacije	mapirani finansijski instrumenti.	FMPVŠ, međunarodni razvojni partneri, FZOFBiH
C4	<p>Obrazloženje:</p> <p>Analiza upućuje na zaključak da najveće ograničenje nije u odsustvu raspoloživih sredstava za finansiranje, već u nedovoljnoj spremnosti projekata, fragmentiranoj koordinaciji između nivoa vlasti i komunalnih preduzeća (operatora), te nedovoljnoj finansijskoj održivosti značajnog dijela operatora vodnih usluga. Zbog toga se međunarodni instrumenti, iako formalno dostupni, u praksi često aktiviraju sporije nego što je moguće, uz propuštanje prilika za većim stepenom plasiranja i realizacije bespovratnih finansijskih sredstava. U sektoru vodnih usluga postoji potreba za jasnim pregledom dostupnih ekonomskih instrumenata koji mogu podržati finansiranje infrastrukturnih projekata i unapređenje upravljanja vodnim resursima.</p> <p>Mapiranje ekonomskih instrumenata povezano je sa primjenom ekonomskih principa upravljanja vodnim resursima definisanih u EU Water Framework Directive i preporukama OECD Water Governance Initiative. Posebna pažnja posvetiće se identifikaciji mogućnosti za korištenje: EU fondova, međunarodnih kreditnih linija, grantova za okolišne projekte, javno-privatnih partnerstava (PPP).</p> <p>Mapiranje ekonomskih instrumenata omogućava identifikaciju dostupnih izvora finansiranja i razvoj modela njihove efikasnije primjene u sektoru vodnih usluga.</p>					

Oznaka	Aktivnost	Nadležnost	Vremenski okvir	Procjena rizika	Rezultat	Potrebna sredstva (+izvor)
C5	<p>Specijalistički timovi za podršku projektima u sektoru vodnih usluga</p> <p>a)Uspostava i rad specijalističkih timova za pripremu i provedbu projekata</p> <p>b)Periodična izrada pregleda realizacije projekata</p> <p>(mjera 1.6.3. SUV 2022-2032)</p>	FMPVŠ, FMF, JLS	M0–M24	<ul style="list-style-type: none"> nedostatak koordinacije 	funkcionalan sistem monitoringa projekata.	FMPVŠ, međunarodni razvojni partneri, FZOFBiH
<p>Obrazloženje:</p> <p>Cilj je obučiti tim stručnjaka iz sektora voda za ekonomsko i finansijsko planiranje, pripremu projekata i programiranje utroška sredstava u svrhu uspješnog prikupljanja i korištenja sredstava iz EU i ostalih međunarodnih finansijskih institucija za razvoj oblasti vodnih usluga</p> <p>Okvirna područja djelovanja su:</p> <ul style="list-style-type: none"> Formirati i učiniti operativnim tijelo/tijela (stručnjaci za vodno pravo, finansijski i ekonomski stručnjaci za oblast voda) za ekonomsko i finansijsko planiranje, pripremu projekata i programiranje utroška sredstava Izraditi i dostaviti aplikacije međunarodnim organizacijama za realizaciju projekata specijalističke obuke tijela o ekonomskom i finansijskom planiranju, pripremi projekata i programiranju utroška sredstava Izraditi Program obuke o ekonomskom i finansijskom planiranju, pripremi projekata i programiranju utroška sredstava Realizirati Program obuke i izvjestiti o rezultatima realizacije Programa obuke 						

Oznaka	Aktivnost	Nadležnost	Vremenski okvir	Procjena rizika	Rezultat	Potrebna sredstva (+izvor)
	<p>Uspostava sistema za praćenje realizacije projekata u sektoru vodnih usluga planirana je kroz razvoj informacionih alata koji omogućavaju prikupljanje i analizu podataka o investicijama u vodnu infrastrukturu. U prethodnom periodu razvijeni su određeni mehanizmi praćenja projekata i prikupljanja podataka o infrastrukturnim ulaganjima, dok se dalji razvoj sistema planira kroz unapređenje postojećih informacionih platformi.</p> <p>Monitoring realizacije projekata putem sistema PIMIS omogućava transparentno praćenje napretka projekata, efikasnije upravljanje finansijskim sredstvima i pravovremeno identifikovanje potencijalnih problema u implementaciji infrastrukturnih investicija.</p> <p>Razvoj vodne infrastrukture predstavlja jedan od ključnih prioriteta u sektoru vodnih usluga, s obzirom na potrebu modernizacije postojećih sistema i proširenja dostupnosti usluga stanovništvu. U prethodnom periodu realizovani su brojni projekti finansirani iz domaćih i međunarodnih izvora, uključujući sredstva međunarodnih finansijskih institucija i razvojnih projekata koji podržavaju unapređenje komunalne infrastrukture.</p> <p>Finansiranje infrastrukturnih projekata u sektoru voda usklađeno je sa prioritetima EU Green Agenda for the Western Balkans, koja naglašava potrebu za investicijama u vodnu infrastrukturu, upravljanje otpadnim vodama i zaštitu vodnih resursa. Program je također povezan sa finansijskim instrumentima međunarodnih institucija kao što su EIB Water Sector Lending Programme, EBRD Municipal Infrastructure Programme i World Bank Water Supply and Sanitation Projects.</p> <p>Program podrške finansiranju komunalne infrastrukture ima za cilj osigurati dodatna sredstva za realizaciju prioriteta projekata, unaprijediti kvalitet i pouzdanost vodnih usluga te doprinijeti održivom razvoju sektora.</p>					

D. DIGITALIZACIJA I MODERNIZACIJA UPRAVLJANJA SEKTOROM VODNIH USLUGA

Oznaka	Aktivnost	Nadležnost	Vremenski okvir	Procjena rizika	Rezultat	Potrebna sredstva (+izvor)
D1	Priprema Smjernica za izradu studija izvodljivosti sa metodologijom i	FMPVŠ, AVP, JLS	M0–M12	<ul style="list-style-type: none"> Nedovoljna primjena smjernica 	Smjernice izrađene i pristup izradi studija izvodljivosti	FMPVŠ, MEG3

Oznaka	Aktivnost	Nadležnost	Vremenski okvir	Procjena rizika	Rezultat	Potrebna sredstva (+izvor)
	izvorom relevantnih podataka				standardizovan	
<p>Obrazloženje:</p> <p>U procesu planiranja investicija u sektoru vodnih usluga pokazala se potreba za standardizovanim pristupom izradi studija izvodljivosti i procjeni isplativosti infrastrukturnih projekata. Dosadašnja iskustva iz realizacije projekata ukazala su na različite pristupe u pripremi projektne dokumentacije, što često otežava poređenje projekata i donošenje odluka o investiranju.</p> <p>Izrada smjernica za izradu studija izvodljivosti omogućava jedinstven metodološki okvir za procjenu projekata, čime se povećava kvalitet planiranja investicija i smanjuje rizik od finansijski ili operativno neodrživih projekata.</p> <p>Kvalitetne studije izvodljivosti su veoma važan alat za onemogućavanje dolaska do provedene investicije koja nije finansijski održiva. Jako je važno prije započinjanja postupka investiranja u novu komunalnu infrastrukturu (nekada i obnovu) provjeriti sve finansijske posljedice, osim visine same investicije i izvora finansiranja to se svakako odnosi i na kasnije operativne troškove, kao i troškove investicijskog održavanja. Vodič za izradu studija izvodljivosti gdje će se definisati sadržaj i metodologiju izrade, te izvori podataka koji se moraju koristiti u izradi, predstavlja pomoć JLS koje tek počinju razmatrati mogućnosti takvih investicija.</p>						
D2	Izrada Smjernica za izradu saglasnosti za priključak na kanalizacionu mrežu i Vodiča za odabir tehnologija obrade mulja	FMOiT, FMPVŠ, AVP, JLS, KP	M0–M18	<ul style="list-style-type: none"> Nedovoljni tehnički kapaciteti za implementaciju 	Usvojene smjernice za priključke i tretman mulja.	FMOiT, FMPVŠ, međunarodni razvojni partneri
<p>Obrazloženje:</p> <p>Razvoj sistema odvodnje i tretmana otpadnih voda zahtijeva primjenu savremenih tehničkih standarda i jasno definisane procedure za priključivanje na kanalizacionu mrežu. U prethodnom periodu identifikovana je potreba za izradom tehničkih smjernica koje bi pomogle jedinicama lokalne samouprave i komunalnim preduzećima u donošenju tehničkih i operativnih odluka.</p>						

Oznaka	Aktivnost	Nadležnost	Vremenski okvir	Procjena rizika	Rezultat	Potrebna sredstva (+izvor)
	<p>Razvoj tehničkih smjernica za upravljanje otpadnim vodama usklađen je sa zahtjevima Urban Waste Water Treatment Directive (91/271/EEC), koja definiše standarde prikupljanja, tretmana i ispuštanja komunalnih otpadnih voda. Smjernice će takođe uzeti u obzir evropske prakse upravljanja muljem iz postrojenja za tretman otpadnih voda u skladu sa EU Sewage Sludge Directive (86/278/EEC).</p> <p>Izrada smjernica za priključke i tehnologije obrade mulja omogućava primjenu savremenih rješenja u upravljanju otpadnim vodama i usklađivanje sa evropskim standardima zaštite okoliša.</p>					
D3	Priprema Smjernice za izradu poslovnih planova komunalnih preduzeća	FMOiT, FMPVŠ, AVP, JLS, KP	M0–M18	<ul style="list-style-type: none"> nedovoljni tehnički kapaciteti 	standardni poslovni planovi KP.	FMPVŠ, MEG3
	<p>Objasnenje:</p> <p>Efikasno upravljanje komunalnim preduzećima zahtijeva kvalitetno planiranje poslovanja i finansija na srednji i dugoročni period. Dosadašnja praksa pokazuje da mnogi vodni operateri nemaju standardizovan pristup izradi poslovnih planova, što otežava procjenu finansijske održivosti njihovog poslovanja.</p> <p>Izrada smjernica za poslovne planove omogućava uvođenje jedinstvenog pristupa planiranju poslovanja komunalnih preduzeća, unapređenje finansijskog upravljanja i povećanje efikasnosti pružanja vodnih usluga.</p>					
D4	Procjena utjecaja propisa putem sukcesivnog transponovanja zahtjeva EU Direktiva u relevantni regulatorni okvir u FBiH na obim poslova	FMPVŠ, FMOIT, međunarodni razvojni partneri	M6 – M48	<ul style="list-style-type: none"> nedostatak podataka 	Procjena sukcesivnog (faznog) preuzimanja obaveza u regulatorni okvir u FBiH.	MEG3 projekat i međunarodni razvojni partneri (Svjetska banka i dr.)

Oznaka	Aktivnost	Nadležnost	Vremenski okvir	Procjena rizika	Rezultat	Potrebna sredstva (+izvor)
	i troškove sektora kao i cijenu vodnih usluga					
<p>Obrazloženje:</p> <p>U procesu evropskih integracija Bosna i Hercegovina je obavezna postepeno usklađivati zakonodavstvo sa relevantnim direktivama Evropske unije u oblasti voda i zaštite okoliša. Dosadašnje aktivnosti u sektoru vodnih usluga već su uključivale određene analize i projekte usmjerene na usklađivanje sa evropskim standardima. Usklađivanje sa pravnom stečevinom Evropske unije u oblasti voda podrazumijeva značajne institucionalne, tehničke i finansijske obaveze za institucije i operatere u sektoru vodnih usluga. Dosadašnje aktivnosti u okviru reforme sektora vodnih usluga pokazale su da će implementacija evropskih standarda zahtijevati dodatne kapacitete i značajna finansijska ulaganja.</p> <p>Navedena analiza bi trebala omogućiti procjenu:</p> <p>a) finansijskih i operativnih posljedica primjene evropskih standarda na sektor vodnih usluga, kao i potrebe pravovremenog planiranja potrebnih resursa i institucionalnih kapaciteta; i</p> <p>b) utjecaja na cijenu vodnih usluga i socijalni aspekt povećanja cijena.</p>						
D5	Izrada Programa za smanjenja neprihodovane vode u FBiH	FMPVŠ, UPKP, KP	M24-M48	<ul style="list-style-type: none"> Nedostajuća podrška za uspostavu programa 	Izrađen Program i započeta implementacija Programa	FMPVŠ, WB, EBRD, WBIF
<p>Obrazloženje:</p> <p>Program ima a cilj povećati stepen naplate isporučene vode i ujedno smanjiti gubitke vode u mreži, čime se povećava efikasnost vodovodnog sistema, smanjuju troškovi proizvodnje i energije i osigurava održivo upravljanje vodnim resursima u tri ključna područja:</p> <p>a) tehnička pomoć u vidu podrške vodnim operaterima (izrada početnog vodnog bilansa, procjena gubitaka, identifikacija prioriternih zona, operativne mjere, jačanje kapaciteta itd.);</p>						

Oznaka	Aktivnost	Nadležnost	Vremenski okvir	Procjena rizika	Rezultat	Potrebna sredstva (+izvor)
	b) finansijski podsticaji za investicije u detekciju curenja, upravljanje pritiskom i modernizaciju mreže vodoopskrbe; i c) standardizaciju metodologije mjerenja neprihodovane vode.					
	Izraditi studiju mogućnosti okrupnjavanja postojećih KP-a	Kantoni i JLS Podrška UPKP FBiH i SOG FBiH Podrška FMPVŠ i AVP	0+18 mjeseci	<ul style="list-style-type: none"> Rizik je politički otpor sjedinjavanju više KP, posebno ako u tom trenutku na vlasti u susjednim JLS nisu iste opcije 	Smanjenje indirektnih troškova KP, poboljšano upravljanje	Procjena naknadno, nije hitna aktivnost Podrška MEG3
D6	<p>Obrazloženje:</p> <p>Izrada studije okrupnjavanja postojećih KP-a je bila definisana mjera predviđena Planom upravljanja vodnim područjem rijeke Save u FBiH 2016-2022, ali se kasnijim izvještajem odustalo od iste jer je procijenjeno da se ne mogu postići veći rezultati u ovom planskom periodu. Ipak, dugoročno se može očekivati pojava interesa i posljedično inicijative susjednih JLS koje mogu uočiti potrebe za zajedničkim dijelom vodovodne ili mreže odvodnje otpadnih voda, te zajedničke gradnje UPOV. Također, JLS sa malim brojem stanovnika mogu imati visoke jedinične troškove svog KP i stoga imati interes za objedinjavanje sa susjednim i većim KP. I na putu ka EU se realno mogu očekivati takvi zahtjevi (kakvi se već pojavljuju u Hrvatskoj kao članici EU), pa je dobro predvidjeti ovu aktivnost koja ipak neće imati prioritet u odnosu na ostale. Realan rizik je odbojnost načelnika i/ili vijeća JLS, jer bi svoje nadležnosti upravljanja u takvom slučaju morali dijeliti sa drugim JLS.</p> <p>Sa ekonomskog stanovišta, izuzetno je značajno i opravdano podsticati proces prelaska na okrupnjavanje sistema, odnosno na regionalni pristup vodnih sistema, gdje god je to tehnički i tehnološki opravdano. Ova problematika sa aspekta upravljanja vodama je obrađena u Studiji dugoročnog vodosnabdijevanja. Predmetnom studijom, na bazi podataka prikupljenih od stane komunalnih preduzeća je preporučeno da se prvo riješe drugi problemi u ovom sektoru (neprihodovana voda, višak zaposlenih u preduzećima...), pa tek onda da se planira okrupnjavanje.</p> <p>Planom upravljanja vodama za vodno područje rijeke Save u FBiH 2016-2021, mjerom 51 bilo je predviđeno: Izraditi studiju opravdanosti okrupnjavanja postojećih VIK-ova, (KTM 9). Shodno tome, AVP Sava Sarajevo je finansirala izradu Studije dugoročnog snabdijevanja vodom stanovništva, privrede i industrije na VP rijeke Save u Federaciji BiH, 2019., koja je preporučila da se vodovodna preduzeća trebaju konsolidovati na osnovu kantonalne pripadnosti, i to tako da se detaljnom analizom utvrdi koje vodovodno preduzeće ima najefikasnije poslovanje, i kvalifikacionu potpunost stručnjacima u svim oblastima poslovanja vodovodnog preduzeća, a da slabije efikasna i slabije opremljena preduzeća, bilo kao</p>					

Oznaka	Aktivnost	Nadležnost	Vremenski okvir	Procjena rizika	Rezultat	Potrebna sredstva (+izvor)
	<p>samostalna pravna lica, ili pripajanjem, koriste usluge i resurse, uslovno rečeno, glavnog preduzeća. Nacrtom Plana upravljanja vodama za vodno područje rijeke Save u FBiH 2022.-2027., mjerom 40 predviđeno je: Izraditi studiju povećanja efikasnosti javnih komunalnih preduzeća (KP) koja će obuhvatiti i analizu opravdanosti okrupnjavanja KP, (KTM 9). Obrazloženje mjere: Za najveći broj KP postoje ogromni potencijali ostvarenja ušteda u pogledu: racionalizacije broja uposlenih, povećanja energetske efikasnosti (pumpnih postrojenja), smanjenja gubitaka vode. Obzirom na skromne mogućnosti većine komunalnih preduzeća, predlaže se izrada predmetnih studija na nivou vodnog područja. Pojedinačne studije bi bile urađene na osnovama jedinstvene metodologije.</p> <p>Pretpostavlja se da oko 60 komunalnih preduzeća trebaju ovakvu studiju. Neka KP su samostalno već radila slične studije povećanja efikasnosti. Po Studiji dugoročnog vodosnabdijevanja (2019.) preporuke su da se prvo pojača finansijska i operativna uspješnost KP, uključujući i smanjenje neprihodovane vode, a da se nakon toga razmatra pitanje okrupnjavanja, o čemu konačnu odluku donose i procese vode kantoni i JLS, uz eventualno potrebnu savjetodavnu podršku FMPVŠ i AVP, kao i UPKP FBiH i SOG FBiH.</p>					

MACRT